

ských Novin» výkaz, kolik jest v oběhu parciálních poukázek hypotečních, státovek a listků mincovních.

3. Jednací styk s říšským ministerstvem financí. Říšské ministerstvo financí a orgánové jemu podřízené jsou povinni o všech agendách k jich řádné působnosti náležejících každé komisi kontrolní přímo každé chvíli náležitá vysvětlení podávati, knihy a účty k nahlédnutí vyložiti, revisi povolit a zprávy a výkazy, jichž ku kontrole potřebí, v pravý čas předložiti. Každá komise má tedy právo, kdykoliv na říšském ministru financí žádati, aby vše opatřil, čeho ku plnění povinností její je potřebí. Každá komise jest zmocněna jmenovati říšskému ministru financí pomocníky, jichž má zapotřebí a žádati, aby jí byli přidáni (§ 21, 22 cit. z.).

4. Jednací styk se zákonodárnými sbory. Každá komise může, kdykoliv se jí vidí býti příhodným, a jest povinna alespoň jednou za rok podati příslušnému sboru zákonodárnému zvláštní zprávu o činnosti své a navrhnouti čeho třeba. Komise kontrolní rady říšské může se stýkati a sobě dopisovati jediné s radou říšskou, se říšským ministrem financí, s ministrem financí království a zemí v radě říšské zastoupených a s uherskou komisí kontrolní.

III. Co se týče správy a kontroly konsolidovaného dluhu státního, jakož i nákladu správy této, bylo ministerstvo království a zemí v radě říšské zastoupených zmocněno, by učinilo s ministerstvem zemí koruny uherské úmluvu. Jelikož úmluva v zákoně dne 10. června 1868 č. 54 ř. z. s ministerstvem zemí koruny uherské ve příčině správy konsolidovaného dluhu státního a ve příčině zapravování nákladů správních k místu nepřišla, bylo zákonem ze dne 13. dubna 1870 č. 57 ř. z. ustanoveno toto: Hospodaření s konsolidovaným dluhem státním a správu toho dluhu vezme na se ministerstvo financí království a zemí v radě říšské zastoupených. Zemím koruny uherské zůstává se na vůli, aby si zjednaly jistotu, že sumy roční, které z těchto zemí říšským ministerstvem financí správě finanční se odvedou, vynaloží se k tomu, k čemu se dle zákona vynaložiti mají. Tímto zákonem nemění se ničeho ani na povaze dluhu státního ani na závazcích zemí zdejších (§§ 1, 2, 3 cit. z.).

Kontrola v právu finančním.

I. Pojem.

V rakouském finančním právu shledáváme dvojí kontrolu, přímou a nepřímou. Přímou kontrolou jest onu úřední činnost všech finančních úřadů a orgánů rozuměti, která k tomu směřuje, aby dávce podrobená jednání, která buď vůbec zpoplatněna nebyla nebo jen nedostatečně, se objevila a tak poplatku povinnému podrobila, kdežto nepřímá kontrola takovou činnost v sobě zavírá, která četné záznamy o zaplacených dávkách vedené (rejstříky a denníky vybírajících úřadů, záznamy živnostníky dani povinnými vedené) a dále rozhodnutí ohledně trvání a sumy dávky úřady vynešená zkouší. Tato nepřímá kontrola nazývá se obyčejně »*censurou*« oproti přímé kontrole, kteráž výrazem *k o n t r o l a* obyčejně se rozumí. Tímto způsobem bude též zde mezi kontrolou a censurou rozeznáváno. Kdežto censura stejnoměrné zařízení v sobě chová — provádí se v účetních odděleních finančního ministerstva pro přímé daně, poplatky, potravní daně a clo — jest kontrola dle způsobu jednotlivých dávek různá. Kontrola, která v oboru přímých daní málo jest vyvinuta, jest jediné v oboru poplatků a daní z tržby cenných papírů, pak v oboru spotřebního kolku,

potravních daní, monopolů a cla zákony upravena, které jednak správě finanční jistá práva propůjčují, jednak kontrolou stíženým osobám jisté povinnosti ukládají.

II. Kolky.

Nejjednodušeji objevuje se kontrola při poplatcích, při spotřebním kolku, v jisté míře při dani z tržby cenných papírů. Nehledě k tomu, že povinny jsou všechny úřady a státní ústavy dle § 92 a 93 popl. z. listiny a spisy poplatku podrobené, jež k úřednímu jednání dojdou, které nejsou opatřeny průkazem, že poplatek zapraven aneb menším kolkem než zákon žádá opatřeny jsou, příslušnému úřadu oznámení učiniti (záznam, noce) a nehledě k tomu, že povinen je majitel takové listiny nebo spisu ku předložení těchto (§ 96 popl. z.), jsou ku správě záležitostí důchodkových ustanovené úřady (okresní finanční ředitelství, úřady poplatky vyměřující) oprávněny u veřejných úřadů a notářů ve příčině zachovávání zákona poplatkového předsevzítí vyšetřování (§ 97 popl. z.) (t. zv. kolkové revise).

V oboru kolku spotřebního (cís. pat. ze dne 6. září 1850 č. 345 ř. z. ohledně poplatků z karet, kalendářů, cizozemských novin a návěští; cís. nař. ze dne 23. října 1857 č. 207 ř. z. ze dne 23. listopadu 1858 č. 217 ř. z. ohledně kolků z novin, zákon ze dne 5. dubna 1881 č. 43 ř. z. ohledně kolků z karet [kolek z návěští byl zrušen zákonem ze dne 29. března 1874 č. 30 ř. z.]) není ve příčině kolku z novin a kalendářů žádné kontroly, kdežto již v oboru kolku z karet kontrola podobná kontrole v oboru daně potravní zřízena jest. Výroba karet a obchod kartami jest dle § 11 zákona z r. 1881 č. 43 ř. z. pod kontrolou úřadu důchodkového. Kdo karty zhotovovati míní, musí se žádostí za koncesi (tato živnost jest koncesovaná § 4) zevrubně popsání a nákres místností, kterých chce užívati, předložiti (§ 5 odst. 1). Místnosti tyto buďtež takové, aby se kontrola účelu přiměřená bez nesnáze mohla vykonávati (§ 5 odst. 2.). Při rozšíření, změně nebo přeložení místností, jest třeba týmž způsobem předsejiti; až do splnění podmínek předepsaných může se provozování živnosti zastaviti (§ 5 odst. 3.). Výrobci karet a ti, kdož v nich obchod vedou, jsou povinni vésti zvláštní záznamy karet v zásobě chovaných, nově vyrobených, od jinud odebraných, prodaných neb jinak potřebovaných; záznamy ty mají kontrolujícím orgánům rovněž jako karty, které mají v zásobě, předložiti (§ 12). Konečně mají finanční úřady právo, bylo-li učiněno oznámení, (též anonymní), že některý majitel místností, v nichž se karty způsobem živnostenským spotřebují (hostinští, kavárníci, kluby atd.), užívá karet neolkovaných, anebo neolkovaných podle předpisu, naříditi prohledání místnosti živnostenské a bytu s touto spojeného (§ 12. cit. z.).

V oboru daně z tržby cenných papírů zavazuje § 14 zákona ze dne 18. září 1892 č. 172 ř. z. každého obchodníka, který po živnostensku obchod v cenných papírech provozuje, aby vedl finančním úřadem ověřený rejstřík o obchodech tržebních; § 17 téhož z. aby své knihy tak upravil, aby, když srovnají se s rejstříkem snadně a zřetelně zjistiti se dalo, že každý kupní, prodejový a dodávací obchod, u něho učiněný, byl přesně zdaněn; konečně § 18, aby rejstříky za dvě předcházející léta uschovány měl. § 18 oprávnňuje konečně úřady finanční, aby do rejstříků a prvních záznamů, kupní, prodejové a dodávací smlouvy odpovídajících za přítomnosti obchodníkovy nahlédly.

III. Monopoly (tabák, střelný prach, sůl). U těchto jest kontrola rovněž málo vyvinuta, což odpovídá způsobu, jakým se tu dávky vybírají. Při monopolech kontrolována jest výroba, pokud jest soukromá a odevzdání vyrobeného zboží správě monopolu, konečně obchod s předměty monopolu, pokud týž není svobodný (viz článek Monopoly); dohlédá tedy finanční stráž u pěstitelů tabáku a u soukromých výrobců soli, jichž jest poměrně málo, pak u prodávačů tabáku a střelného prachu. Zvláštní kontrola jest tenkrát nutna a jen tam se vykonává, kde předměty monopolní volně nebo za ceny výhodnější se prodávají (sůl ku hnojení k účelům hospodářským, sůl tovární k účelům technickým), a kde kontrola za účel má dohlížeti k upotřebení dotyčných předmětů k účelu výsadou nadanému. Dále jest zvláštní kontroly zapotřebí pro předměty cizího původu, která v tom záleží, že jejich koupě s výslovným povolením (§ 385 řádu cel. a monopol.) a jejich držba s povinností vykáhati se původem a vyclením spojena jest. (§ 319 lit. e § 307 řádu celního a mon.). Zvláště podotknuto budiž ještě, že též vzhledem k tuzemským předmětům monopolním osoba, u které tyto předměty v množství, ve kterém při prodeji ze skladišť státních důchodů anebo zřízenců těchže úředním označením (obal, zabalení) opatřeny bývají (§ 438 řádu celního a mon.), bez téhož nalezeny byly, povinna jest se vykáhati, odkud tyto předměty má (§ 440 cit. ř.), a že nesplnění tohoto závazku těžkým přestupkem důchodkovým jest (§ 379 č. 2 důch. z. trest.).

IV. Právo celní. Při kontrole celního práva dlužno dva místní obvody rozeznávati: t. zv. pohraniční okres a vnitřní celní obvod. Pohraniční okres jest podél celní čáry směrem ku vnitřnímu území se táhnoucí pás, jehož šířka finančním ministerstvem dle místních poměrů se určuje. (§ 4 řádu celního a mon.) Ostatní část obvodu celního jest vnitřní celní obvod (§ 5 cit. ř.).

1. V okrese pohraničním jest kontrola přísnější. Dle povahy cla, jako dávky ze zboží jest tu kontrola vlastně kontrolou zboží a vztahuje se na dopravu, uschování a tržbu, pokud se týče zpracování zboží. Jak v okrese pohraničním tak i ve vnitřním obvodu celním jsou orgány finanční oprávněny, žádati od povozníků, nosičů břemen, honců dobytka, kteří dopravu (přenášení zboží z místa na místo § 269 cit. ř.) obstarávají, předložení listin za výkaz sloužících a udání, kde, kdy a od koho předměty převzaty byly, pak, kam a komu tyto určeny jsou. Též ostatní osoby jsou povinnosti této podrobeny, když dopravu zboží ve množství, jich spotřebu nápadně převyšujícím, provozují, nebo za poměrů, za kterých výslovný předpis písemný průvod nařizuje (§ 269 řádu celního a mon.). Pro oba obvody přísluší finančnímu okresnímu úřadu právo vyslati finanční orgány i mimo případ prohlídky neb nahlédnutí do knih v místech prodeje, kupeckých krámů nebo skladů živnostníků, kteří se výrobou, úpravou, tržbou nebo dopravou zboží zaměstnávají, v době kdy tyto místnosti obyčejně otevřeny jsou a v době mezi východem a západem slunce za účelem kontroly. Živnostníci musí vstup a pobyt v době účelu přiměřené dovoliti (§ 270 řádu celního a mon.). V obou obvodech přísluší finančním úřadům v jistých případech právo prohlídku a nahlédnutí do knih naříditi a žádati průkaz o tom, odkud předměty došly, o původu a vyclení předmětů přítomných. V obvodech pohraničních jest mimo to doprava zboží beze zvláštního povolení, nehledě ku některým výjimkám (§ 336 řádu celního a mon.) po západu a před východem slunce zakázána (§ 335); dále musí zde i zboží

kontrole nepodléhající při dopravě z pravidla písemným stvrzením toho, který je zasílá aneb je postoupil, opatřeno býti (§§ 347, 348, 349 řádu celního a mon.); k povolení podomního obchodu jest svolení okresního finančního úřadu zapotřebí (§§ 357 a 358 řádu celního a mon.).

2. Od těchto všeobecných ustanovení kontrolních liší se ustanovení o zboží kontrole podléhajícím a o živnostech kontrole podléhajících. Kontrole podléhají ony živnosti a zboží, které zvláštním vyhlášením zvláštnímu dohledu při dopravě, uschování a v obchodě, pokud se týče u provozování, podřízeny jsou (§§ 337, 360, 265, 350 a 361 řádu celního a mon.). Zboží kontrole podléhající vyskytuje se nyní pouze v okrese pohraničním, ve vnitřním obvodu není více zboží kontrole podléhajícího, a proto jsou §§ 365 a 380 řádu celního a mon. týkající se zboží kontrolou povinného ve vnitřním obvodu nyní bezpodstatny. V pohraničním okrese jsou nyní a sice v celém pohraničním okrese vyjma proti Itálii a moři káva, surová i pražená, v okrese pohraničním proti Rusku a Rumunsku oleje minerální, proti Rusku kamenná sůl a proti moři a proti Černé Hoře sůl mořská kontrolou povinny (nař. min. financí a obchodu ze dne 22. března 1893 č. 64 ř. z.) Totéž nařízení obmezilo též vykonávání kontroly ohledně těchto kontrolou povinných předmětů na kontrolu jich dopravy, když dopravené množství jisté výše dosahuje, a zrušilo kontrolu jich uschování a odbytu, a též kontrola dopravy byla tímto nařízením obmezena na to, že toto zboží při dopravě jednou v odstavci III. tohoto nařízení jmenovaných listin, dílem veřejných, dílem soukromých (kvitance celní, kontrolní listy, výstřižky z prodejních denníků živnostníků) kryto býti musí. Tímto nařízením pozbyla téměř všechna ustanovení § 337 a 346 celního a mon. řádu platnosti. Zboží kontrolou povinné jest v pohraničním okrese z podomního obchodu vyloučeno (§ 358 cit. ř.). Podniky živnostenské, které se výrobou, připravováním neb zpracováním kontrolou povinných předmětů zabývají, mají v pohraničním okrese rozněž povolení finančního úřadu potřebí (§ 352 cit. ř.) jako vůbec obchod těmito předměty mimo města a trhy pohraničního okrese a kramářství těmito předměty v pohraničním okrese (§ 353 cit. ř.).

Konečně jsou koupě a prodej kontrolou povinných předmětů některými omezeními vázány (§ 355 a 356 cit. ř.). Kontrolou povinné živnosti jsou jak ve vnitřním obvodu celním tak i v pohraničním okrese; sem náleží kromě výroby a obchodu kartami hracími jediné živnosti, které buďto výhody celní nebo monopolní požívají anebo, které podléhají dani potravní. V pohraničním okrese jsou mimo to živnosti, které kontrolou povinné předměty vyrábí, připravují neb zpracují, jakož i obchodníci, pod úředním dohledem (§ 350 cit. ř.); dále mohou v pohraničním okrese též ostatní živnostenské podniky, bylo-li v jejich dílnách nebo skladech zboží podloudnictvím získané nalezeno, anebo když živnostenského podniku ku provedení, podporování nebo skrytí podloudnictví zneužito bylo, od správy finančního úřadu, pokud se týče ředitele úřadu celního kontrole podrobeny býti (§ 351 cit. ř.) (tak zv. mimořádná kontrola. Majitelé živností jsou tu povinni, vésti jisté předepsané záznamy (§ 268 celního a mon. řádu, § 60 vyk. nař.), finanční orgány mají právo, po čas živnostenského provozování kdykoliv v místnostech kontrole podléhajících (§ 74 vyk. nař.) pátrati a sice jsou to místnosti, ve kterých se živnost provozuje, ve kterých surovina nebo výrobky uchovány jsou, místo prodejní, konečně i byt,

když buď s místnostmi v bezprostředním spojení jest aneb když se v něm surovina a výrobky ve množství, soukromou potřebu převyšujícím, naleznou, a žádati ohledně zásob zboží průkazy (§ 271 řádu cel. a monop.). Majitelé živností jsou při tom povinni, knihy živnostenské, jakož listiny ku výkazu sloužící, předložiti (§ 75 vyk. nař. k celn. a mon. ř.).

Vzhledem ku svrchu zmíněné mimořádné kontrole bylo by ještě podotknouti, že za vzláště přitěžujících okolností též maximální množství zboží, které na skladě chováno býti smí, stanoveno býti může (nař. ze dne 13. prosince 1855 č. 221 ř. z.).

V. Daň potravní.

Podobnou kontrole v právu celním jest kontrola v oboru potravní daně a sice ohledně daně z vína, moštu a ovocného moštu, masa, piva, kořalky, minerálního oleje a cukru. Ačkoliv se kontrola jednotlivým podnikům živnostenským dle způsobu jich provozování přizpůsobiti musí (viz články o jednotlivých daních), jest přece v mnohých směrech stejná. Všechny živnostenské podniky, které živnost daní podléhající provozují, jsou pod kontrolou (dosud úřadů důchodkových) (§ 17 dek. dvor. kom. ze dne 1. dubna 1836. č. 2284 pol. sb. z. sv. 64 č. 65). Kdo takovou živnost provozovati chce, musí popis dílny a živnostenských zařízení finančnímu úřadu předložiti, který po provedeném ohledání a když zařízení účelům kontroly odpovídající provedena byla, povolení se stanoviska důchodkového udělí (protokol nálezu a dovolovací list důchodkového úřadu). Jednotlivé kategorie osob službu zastávajících a změny v jich stavu třeba finančnímu úřadu oznámiti; dílna živnostenská budiž zevně zřetelně označena. Finanční orgány jsou oprávněny, kdykoliv ve dne, při nočním provozování též v noci, do místností živnostenských vstoupiti. Živnostenští podnikatelé jsou povinni při tom potřebnou práci pomocnou poskytnouti, jisté záznamy vésti a uschovávat nebo předložiti, jisté ku kontrole nutné nástroje v zásobě míti a proti zaplacení nájemného kontrolujícím orgánům byt poskytnouti. (Pro obor daně z vína, moštu a ovocného moštu, daně z piva § 12 a 17 zákona o potravní dani z r. 1829 s dodatkem, § 70 vyk. nař. k cel. a mon. řádu, pro daň z masa § 20 a 23 zákona o dani z masa ze dne 16. června 1877 č. 60 ř. z., daň z kořalky z § 21 a 30 zákona o dani z kořalky č. 95 ř. z. z roku 1888, daň z cukru § 14 a 24 zákona o dani z cukru č. 97 ř. z. z r. 1888, daň z minerálních olejů § 7 a 15 zákona ze dne 26. května 1882 č. 55 ř. z.) Kontrolu tuto provádí z největší části finanční stráž; jsou však též technické orgány pro kontrolu tu zřízeny.

VI. Zvláštní obory.

Konečně jest se zmíniti ještě o jednotlivých zvláštních oborech finanční kontroly :

a) Daň z výčepu (zvláštní dávka): Výčep a prodej v malém pálených lihových nápojů, jakož i obchod jimi, pokud v uzavřených nádobách litrových nebo menších jednoho litru se provozuje, podléhají ve příčině dávky dohledu úřadů důchodkových (finanční orgány jsou oprávněny kdykoliv do místností vstoupiti, a majitelé živností mají na požádání vždy zaplacením dávky se vykázati (§ 16 zákona ze dne 23. června 1881 č. 62 ř. zák.).

b) Puncování. Živnostníci, kteří se zhotovováním nebo tržbou zlatého a stříbrného náčiní, zlatého a stříbrného drátu, neb zboží z tohoto zabývají, stojí pod dohlídkou úřadů puncovních (§ 62 a 65 č. 75 ř. z.).

z r. 1866); pro způsob kontroly jest rozhodnou kontrola v právu celním (§ 53 č. 72 ř. z. z r. 1866, § 271 až 286 cel. a mon. řádu.).

c) Prodej losů na splátky (zákon ze dne 30. června 1878 č. 90 ř. z.) Prodávač jest povinen jisté knihy (§ 2. cit. z.) vésti a orgány finanční jsou oprávněny v tyto knihy nahlédnouti a výkaz prodaných losů si vyžádati (§ 3 lit. c cit. z.).

Kontumace (v civilním sporu).

I. Pojem, právní povaha a rozdělení.

Předpisy civilního sporného práva ve příčině náležitostí pozitivních činů stran jsou povahy absolutní, donucující. Zdaž strany v civilním sporu jednati chtějí neb ne, závisí z pravidla od jejich vůle. Chtějí-li však jednati, musí jednání jejich ve formě, době a místě zákonem předepsané předsevzato býti, jinak dopustí se opomenutí. Toto může býti skutečným neb fingovaným. První záleží v tom, že strana vůbec nejedná, druhé v tom, že nejedná strana ve správné formě, v pravý čas a na pravém místě, a proto jednání její zákonem za neplatné se prohlašuje. Spisy neodpovídající formě zákonem předepsané jest povinen soudce zamítnouti a stranu na následky zákona poukázati (dvor. dek. ze dne 6. října 1783 č. 197 lit. a. s. z. s.), má však zároveň ustanoviti lhůtu, do které spisy opravené opět podány býti mají (dv. dekr. ze dne 3. února 1795 č. 217 lit. i s. z. s.). Spisy, které v této lhůtě podány nebyly, považují se jakoby vůbec, pokud se týče v té době podány nebyly, ve které formou nesprávný podány byly. Jednání co do místa nesprávná (ku př. objeví-li se strana u soudu nález vynášejícího, kdežto u soudu dožádaného dostaviti se měla), mají z pravidla za následek zameškání pravého času. Nesprávnost co do času může záležeti buď v předčasném neb opožděném předsevzetí jednání; první má zamítnutí a opětné předsevzetí jednání za následek, druhá rovná se skutečnému opomenutí. Opoždění může záležeti: 1. v zameškání stání a lhůt; 2. v zameškání stadií processních. Skutečné opomenutí záleží v nejednání t. j. buď v mlčení při stání, pokud se týče ve stanovené lhůtě neb (soudně zjištěném) nedostavení se strany resp. legitimovaných zástupců ku stání, ačkoliv dotyčná osoba o ustanovení lhůty nebo stání řádným a včasným doručením (§ 186 s. instr.) soudního opatření nebo rozhodnutí (obsílka) vyrozuměna byla. Jest rozeznávati, zdaž skutečné neb fingované opomenutí jeví se jako opomenutí processního jednání, ku kterému strana pouze oprávněna, aneb k jehož předsevzetí byla povinna. V prvním případě jedná se o zmeškání, když strana opomenouti nechtěla, o vzdání se pak dotyčného jednání, když strana opomenouti chtěla. V druhém případě jedná se o neposlušnost (contumacia) v užším smyslu. Neposlušnost (contumacia) v širším smyslu jest nezachování absolutních norem sporného práva ohledně jednání stran platících. Jsou tedy účinky kontumační (následky kontumace, kontumační tresty) právními účinky skutečných a fingovaných opomenutí vůbec. Tyto účinky jsou však různé, dle toho, zda-li se jedná o zameškání, vzdání se neb neposlušnost v užším smyslu.

II. Zmeškání.

1. Zmeškání stání a lhůt (kontumace v obyčejném smyslu). Kdežto v německém obecnoprávním sporu princip záporné litiskontestace platil, totiž žalovaný, který se nedostavil, za popírajícího považován byl a žalobce žalobní fakta dokázati musil, platí dle rakouského práva princip affirmativní litiskontestace t. j. žalovaný, který se nedostavil, za doznává-